CZU: 343.35

ANALIZA JURIDICO-PENALĂ A INFRACȚIUNII DE UZURPARE DE CALITĂȚI OFICIALE (art. 351 CP RM)

Cristina CHIHAI
Universitatea de Stat din Moldova

Prin prezentul articol ştiinţific ne propunem să reflectarăm tezele de calificare a faptelor infracţionale conform art. 351 CP RM şi soluţionarea dilemelor privind antrenarea răspunderii penale pentru fapta de uzurpare a calităților oficiale. Simultan, remarcăm că scopul rezidă în evidenţierea lacunelor şi punctelor vulnerabile ale sistemului de apărare penală a ordinii de drept împotriva faptei prejudiciabile ancorate la art. 351 CP RM, urmând a fi stabilite principalele direcţii pentru asigurarea eficienţii normei penale şi propuse recomandări menite optimizării cadrului legislativ în lupta contra uzurpării calităților oficiale. *A priori*, evidenţiem că, în legislaţia autohtonă, este prevăzută răspunderea contravenţională în dispoziţiile de la art. 324 Cod contravenţional şi răspunderea penală în temeiul prevederilor art. 351 din Codul penal. În acest context, cu toate că există bază legală atât de prevenire, cât şi de constrângere, consemnăm cert că realitatea *de facto* în materie demonstrează existenţa carenţelor în vederea calificării corecte a faptelor prejudiciabile potrivit art. 351 CP RM şi antrenării echitabile a răspunderii penale pentru fapta de uzurpare a calităților oficiale. Finalmente, pentru asigurarea şi garantarea exercitării activităţii publice de către personalul învestit cu calităţi oficiale, în condiţii de legalitate şi justeţe, se impune necesitatea stringentă de perfecţionare a cadrului reglementar în materie.

Cuvinte-cheie: *uzurpare; calităţi oficiale; săvârşire pe această bază a altei infracţiuni; răspundere contravenţională; răpundere penală.*

JURIDICAL AND PENALTY ANALYSIS OF THE INFRINGEMENT USURPATION OF THE OFFICIAL ATTRIBUTES (art. 351 CP RM)

Through this scientific article we aim to reflect the thesis of qualification of criminal offenses according to art. 351 CP RM and solving the dilemmas regarding the involvement of the criminal responsibility for the act of usurpation of the official attributes. At the same time, we note that the purpose lies in highlighting the susceptibilities and exposures of the criminal defence system of the legal order against the harmful act anchored in art. 351 CP RM, to establish the main directions for ensuring the efficiency of the criminal norm and to propose recommendations aimed at optimizing the legislative framework in the fight against the usurpation of official attributes. A priori, we point out that in the domestic law, contravention liability is foreseen according to the provisions of art. 324 of the Code of Contravention and Criminal Liability under the provisions of Art. 351 of the Criminal Code. In this context, although there is a legal basis for both prevention and coercion, it is certain that the de facto reality in the matter demonstrates the existence of deficiencies in order to properly characterize the detrimental facts according to Art. 351 CP RM and the equitable involvement of the criminal responsibility for the act of usurpation of the official attributes. Finally, in order to ensure and guarantee the performance of public activity by officially appointed staff, under conditions of legality and fairness, there is a pressing need to improve the regulatory framework in the field.

Keywords*: usurpation; official attributes; committing on this basis another offense; contraventional liability; criminal offense.*

Ab initio, statuăm că, realizând rezonanța infracțiunilor în sfera publică, Parlamentul Republicii Moldova a incriminat fapta de uzurpare de calități oficiale atât în Codul contravențional (art. 324), cât și în Codul penal al Republicii Moldova (art.351).

Pe cale de consecință, susținem punctul de vedere al autorilor Gh. Diaconescu și C. Duvac, precum că „săvârșirea acestei fapte aduce însemnate atingeri prestigiului și respectului datorat organelor de stat, și, deci, relațiilor sociale a căror ocrotire este asigurată prin apărarea autorității contra actelor de uzurpare a acesteia. Calitățile oficiale implică, la fel ca și unele funcții, prezența sau exercițiul funcțiunii în persoana celui învestit cu o calitate oficială. Aceasta înseamnă că dreptul de a folosi o calitate oficială aparține exclusiv persoanei care este învestită cu acea calitate, iar uzurparea acesteia aduce atingere autorității respective, tulburând bunul mers al activității autorităților publice, instituțiilor publice sau altor persoane juridice de drept public” [1, p. 1073].

În consecinţă, atât în plan naţional, cât şi în plan mondial s-a înregistrat o majorare a nivelului de criminalitate în domeniul serviciului public, care înglobează şi infracţiunea de uzurpare de calităţi oficiale.

Drept rezultat, *in globo*, contemplăm că exercitarea calitativă şi justă a activităţii publice depinde totalmente de personalul învestit cu calităţi oficiale, deţinute în mod legitim, în opoziţie, exercitarea funcţiilor publice de către alte persoane, neavând asemeni ea însărcinări atribuite în mod legal şi imperios, determină ştirbirea încrederii populaţiei în instituţiile publice.

A fortiori, buna funcţionare a sistemului public şi

lupta contra criminalității în domeniul dat, în mod just şi proporțional depind de adoptarea şi aplicarea eficientă a normelor organizatorice, precum şi a celor punitive, mai ales a normelor juridico-penale.

Însă, în mod regretabil, constatăm că în momentul actual acest mecanism lipseşte din cauza că atât legislația în materie conține anumite carențe, cât şi insuficiența materialelor ştiințifice publicate influențează negativ asupra calificării legale, interpretării corecte şi aplicării echitabile a prevederilor art.351 CP RM, ceea ce vom încerca să analizăm în continuare, propunând metode concrete pentru soluționarea şi optimizarea cadrului juridic referitor la răspunderea contravențională şi penală pentru uzurparea calităților oficiale.

În această consecutivitate logică de idei, mai întâi evidențiem că fapta de uzurpare de calități oficiale este incriminată în art. 351 CP RM într-o variantă-tip şi într-o variantă agravată a infracțiunii. Astfel, varianta-tip a infracțiunii în cauza specificată la alin.(l) art. 351 CP RM, se exprimă în fapta de uzurpare de calităţi oficiale, însoţită de săvârşirea pe această bază a altei infracţiuni. Iar varianta sa agravată o constituie fapta stipulată la alin.(1) care a fost comisă de două sau mai multe persoane [2].

În continuarea demersului de argumentare, opinăm că este oportun de analizat conținutul normelor juridico-penale corespondente şi similare ale altor state pentru identificarea aspectelor pozitive sau negative ale normei autohtone.

Deci autoritatea legislativă a statului vecin, la caz România, în art. 258 Cod penal, statuează că „(1) folosirea fără drept a unei calităţi oficiale care implică exerciţiul autorităţii de stat, însoţită sau urmată de îndeplinirea vreunui act legat de acea calitate, se pedepseşte cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă. (2) Cu aceeaşi pedeapsă se sancţionează fapta funcţionarului public care continuă să exercite o funcţie ce implică exerciţiul autorităţii de stat, după ce a pierdut acest drept conform legii. (3) Dacă faptele prevăzute în alin.(1) sau alin.(2) au fost săvârşite de o persoană care poartă, fără drept, uniforme sau semne distinctive ale unei autorităţi publice, pedeapsa este închisoarea de la 1 la 5 ani". La fel, subliniem că legislatorul în art. 300 CP a reținut drept infracțiune separată – fapta funcționarului public care, în timpul serviciului, îndeplineşte un act care nu intră în atribuțiile sale, dacă prin aceasta s-a produs una dintre urmările prevăzute în art. 297, se pedepseşte cu închisoare de la 1 la 5 ani sau cu amendă [3].

Un alt model legislativ care merită atenție este cel reprezentat de art. 433-17 Cod penal al Franței, ce stipulează că utilizarea, fără drept, a unui titlu ataşat unei profesii reglementate de autoritatea publică sau a unei diplome oficiale sau de o calitate a cărei condiții de atribuire sunt stabilite de autoritatea publică, se pedepseşte cu un an închisoare şi amendă de 15 000 euro [4].

Prin urmare, teza similară celei enunțate o regăsim la art. 353 Cod penal al Ucrainei: (1) însuşirea neautorizată a competențelor de autoritate sau a titlului de funcționar, însoțită de comiterea oricăror acte periculoase de ordin social, se pedepseşte cu amendă de până la o sută de venituri minime neimpozabile ale cetățenilor sau arest până la 6 luni sau cu privarea de libertate până la 3 ani. (2) Aceeaşi faptă comisă prin utilizarea uniformei autorității sau al legitimației unui funcționar al organelor de drept [5].

La fel, nominalizăm că autoritatea legislativă rusă la art. 288 CP stabileşte răspunderea pentru desemnarea de către un angajat al autorităților publice sau municipale, care nu este funcționar public, a competențelor unui funcționar şi efectuarea de acțiuni în legătură cu aceasta, care a contribuit la o încălcare substanțială a drepturilor şi intereselor legitime ale cetățenilor sau ale organizațiilor, se pedepseşte cu amendă de cel mult 40 000 de ruble sau salariul sau alte venituri, pentru o perioadă de până la 3 luni, sau prin lucrări obligatorii pentru o perioadă de până la 360 ore, sau muncă corecțională de până la 2 ani, sau închisoare de până la 3 luni [6].

O conjunctură asemănătoare este regăsită la art. 390 Cod penal al Republicii Kazahstan: (1) utilizarea neautorizată a titlului unui reprezentant sau al unui funcționar din cadrul Guvernului, care deține o funcție publică pentru a obține împuterniciri. (2) Utilizarea neautorizată a titlului unui reprezentant al autorităților publice sau al unui funcționar, care deține o funcție publică responsabilă, asociată comiterii unei infracțiuni pe această bază (3). Utilizarea neautorizată a titlului de funcționar public, care deține o funcție stabilită de Constituția Republicii Kazahstan, pentru a obține autoritate [7].

De asemenea, este necesar de a puncta drept o novație faptul că, în Codul penal al Luxemburgului, un capitol întreg este dedicat infracțiunilor de uzurpare a funcției, titlului sau numelui (art. 227- 232bis). În contextul dat, reiterăm că potrivit stipulațiunii normative de la art. 228 Cod penal, se atrage la răspundere „persoana care a purtat în mod public un costum, uniformă, decor, panglică sau alte insigne care nu îi aparține va fi pedepsită cu amendă de la 500 la 10 000 de euro. Va fi pedepsit cu aceeaşi pedeapsă: 1) persoana, care fără drept, a purtat public o insignă creată sau recunoscută sau reglementat de lege; 2) persoana care foloseşte un cuvânt, o expresie sau un semn distinctiv care, spre deosebire de realitate, indică sau cauzează eroare că activitățile sale sunt instituite, sponsorizate sau recunoscute în întregime sau parțial de orice autoritate națională sau străină sau de o organizație interstatală". Concomitent, autoritatea legislativă stabileşte în temeiul art. 230 CP, antrenarea răspunderii penale a persoanei care îşi va atribui în mod public titluri de nobilime care nu îi aparțin, iar în acord cu art. 231 CP, a persoanei care a luat public un nume care nu îi aparține [8].

În cele ce succed, în vederea antrenării conform literei şi spiritului legii a răspunderii penale în temeiul art.351 CP RM, este strict necesar analiza juridico-penală a elementelor constitutive ale infracțiunii ancorate în norma autohtonă, totodată, şi în plan comparativ cu

elementele infracțiunilor prevăzute în legislația străină.

În acest sens, cu referire la obiectul juridic, *ab initio*, evidențiem că norma cercetată este amplasată în cap. XVII „Infracțiuni contra autorităților publice și a securității de stat", ceea ce ne dezvăluie că obiectul juridic generic al infracțiunilor în cauză este format de relațiile sociale cu privire la activitatea normală a autorităților publice și la securitatea de stat [1, p. 982].

Mai mult, evidențiem că obiectul juridic special al infracțiunii în cauză este format de relațiile sociale cu privire la beneficierea în condiții de legalitate de calități oficiale, exprimând autoritatea de stat [1, p.1074] astfel, opinăm că obiectul special rezultă atât din denumirea articolului, cât și din elementele infracțiunii prevăzute în textul incriminator ancorat la art. 351 CP RM.

În contextul aceleiași analize, vom remarca esența obiectului juridic special al infracțiunii stipulate la art. 258 Cod penal al României. Doctrina română afirmă cert că obiectul special al infracțiunii de uzurpare de calități oficiale este reprezentat de relațiile sociale referitoare la autoritatea de stat, care implică exercitarea calității oficiale numai de către persoanele învestite, în condițiile legii, cu astfel de calități [9, p. 238; 10, p. 300].

La fel, vom supune analizei obiectul material al faptei prejudiciabile, care este un semn obligatoriu sau facultativ în funcție de textul incriminatoriu al infracțiunii. Remarcantă și tangențială este teza doctrinarului S. Brînza, potrivit căreia „obiectul material există nu la toate infracțiunile, ci numai la acelea la care valoarea socială vătămată prin săvârșirea lor se proiectează într-o entitate materială (corporală) ...în general, cauzarea de daune obiectului material al infracțiunii depinde de specificul unei sau altei infracțiuni, pe când cauzarea de daune obiectului juridic al infracțiunii este întotdeauna un indice obligatoriu al oricărei infracțiuni" [11]. În context, considerăm că, datorită esenței și specificului infracțiunii, cert este faptul că infracțiunea de uzurpare a calităților oficiale nu are obiect material/imaterial.

Prin urmare, doctrina română în unanimitate susține că infracțiunea de la art. 258 alin. (1) și alin. (2) Cod penal al României nu are obiect material, dat fiind faptul că infracțiunea este de pericol, iar în cazul circumstanței agravante, obiectul material reprezintă uniformele sau semnele distinctive ale unei autorități publice, purtate fără drept [9, p. 238; 10, p. 300].

În altă privință, necesită a fi reținut faptul că, în cadrul doctrinei juridice autohtone, sistemul de referință al obiectului infracțiunii vizează și victima infracțiunii. Victima infracțiunii este definită drept „persoana fizică sau juridică care evoluează în calitate de participant la relațiile sociale ocrotite de legea penală, persoană căreia îi este cauzat un prejudiciu fizic, patrimonial, moral sau de altă natură" [12]. Tot în cadrul acestei incursiuni, invocăm că infracțiunea incriminată la art. 351 CP RM nu are victimă [1, p. 1074].

Per a contrario, o altă concepție este adoptată de legiuitorul român și promovată de doctrinari în mod unanim, *in concreto*, victima infracțiunii este privită ca fiind un subgrup al subiectului infracțiunii, definită ca persoană fizică sau juridică titulară a valorii sociale căreia i s-a adus atingere prin comiterea infracțiunii [13, p. 185; 14, p. 278]. Astfel, este primordial de ilustrat că doctrina română afirmă cert că subiectul pasiv al infracțiunii este autoritatea publică prejudiciată prin calitatea oficială pe care făptuitorul o folosește fără drept [9, p. 238; 10, p. 300].

În contextul analizei elementelor constitutive obiective ale infracțiunii, *a priori*, apreciem că latura obiectivă reprezintă temelia, esența și materializarea obiectivă a componenței infracțiunii, din considerentele că este desemnată din totalitatea condițiilor stabilite de dispoziția normei incriminatoare privind actul de conduită. Drept rezultat, latura obiectivă este formată din fapta prejudiciabilă sau elementul material, urmarea socialmente periculoasă și raportul de cauzalitate dintre fapta și urmarea prejudiciabilă, precum și unele elemente incidente ca locul, timpul și mijloacele de săvârșire a infracțiunii. În acest context, concluzionăm că, potrivit viziunilor doctrinare, latura obiectivă este constituită din aspectul exterior al comportamentului social periculos (acțiune sau inacțiune), care atinge/lezează valorile ocrotite de legea penală, cauzând un anumit pericol sau provocând daune relațiilor sociale, atingere care este denumită urmare infracțională [15, p. 158].

Din aceste considerente, *ad litteram*, reținem că latura obiectivă este stipulată la alin. (1) art. 351 CP RM și constă în uzurparea de calități oficiale, însoțită de săvârșirea pe această bază a altei infracțiuni.

Cu acest prilej, constatăm că elementul material al infracțiunii analizate este format din acțiunea de uzurpare de calități oficiale, însoțită în mod obligatoriu, necesar și cumulativ, de comiterea unei infracțiuni.

Deci, în cadrul analizei laturii obiective, vom dezvălui conținutul noțiunii de uzurpare de calități oficiale pentru elucidarea esenței acțiunii ilicite cercetate și, prin urmare, calificării în strictă conformitate cu prevederile legale ale faptei criminale.

În contextul dat, eiterăm că potrivit *Dicționarului explicativ al limbii române*, a uzurpa înseamnă a-și însuși în mod fraudulos un bun, un drept, o calitate etc. Iar calitate oficială reprezintă funcție care, prin natura sa implică exercițiul autorității, adică puterea de a lua dispoziții cu caracter obligatoriu și de a asigura respectarea acestora, folosirea fără drept a unei calități oficiale constituie infracțiune, iar simularea unei asemenea calități în vederea săvârșirii unei infracțiuni constituie, uneori, o circumstanță agravantă [16]. La fel, doctrina autohtonă afirmă cert că „calitățile oficiale sunt considerate acelea funcții ori însărcinări de stat deținute în mod legitim care conferă titularului acestora dreptul de a efectua acte juridice în numele unei autorități, în limitele unei competențe funcționale, or, aceasta implică exercițiul autorității, adică puterea de a lua dispoziții cu caracter obligatoriu și de a asigura respectarea acestora" [1, p. 1074].

După această divagație, subliniem că noțiunea de uzurpare de calități oficiale semnifică asumarea de către o persoană a unei astfel de calități, pretinderea în mod mincinos că este învestită cu acea calitate, indiferent dacă nu a avut niciodată această calitate sau a pierdut-o prin demitere etc.

Drept rezultat, aici putând fi enumerate mai multe modalități faptice, *in concreto*: a) prezentarea în calitate oficială, de exemplu ca fiind ofițer de urmărire penală etc.; b) folosirea legitimației false; c) folosirea unei uniforme cu însemne/simbolica autorității publice; etc.

Fără a întrerupe firul logic, apreciem relevant de remarcat că infracțiunea consemnată la art. 351 CP absoarbe fapta de folosire a documentelor oficiale false, care acordă drepturi sau eliberează de obligații (art. 361 CP RM); purtarea ilegală a distincțiilor de stat ale Republicii Moldova (alin. (1) art. 323 CP RM); etc. [1, p. 1074].

Din această perspectivă, ne ajută să stabilim veridicitatea calificării faptei potrivit normei cercetate, doctrinarii S.Brînza și V.Stati, la care ne raliem, precum că este obligatoriu ca potențialul făptuitor să folosească calitățile oficiale fără a fi legal învestit cu exercitarea acestor calități sau fără a deține un drept în acest sens, prin urmare, nu are relevanță modul în care potențialul infractor își asumă calitățile oficiale fie expres, fie implicit, fie verbal sau fie prin utilizarea unor mijloace menite să creeze aparență de legitimație [1, p. 1075].

În consecință, indubitabil statuăm că pentru a fi calificată fapta prejudiciabilă drept uzurpare de calități oficiale este suficient ca infractorul să uzeze de aceste calități, fără ca să fie realizată o atribuție de serviciu sau să fie adoptat vreun act în acest sens.

În cadrul realizării investigației date, luând în considerație construcția obligatorie și complexă a faptei prejudiciabile, ne vom orienta atenția asupra acțiunii elucidate prin comiterea pe această bază a altei infracțiuni, deoarece, pentru calificarea faptei ilicite potrivit art. 351 CP, acțiunea de uzurpare de calități oficiale, în mod obligatoriu, trebuie să fie urmată de săvârșirea unei alte infracțiuni, așadar, aceste două condiții cumulativ, stabilite *ad litteram* de către legiuitor, formează conținutul normativ al laturii obiective.

În acest scop, în vederea calificării veridice a faptei infracționale, *a priori*, opinăm că este pertinent de identificat conținutul și esența expresiei „însoțită de săvârșirea pe această bază a altei infracțiuni".

Nu putem trece cu vederea faptul că legiuitorul a utilizat termenul „infracțiune" în norma incriminatoare stipulată la art. 351 CP RM, prin urmare, această noțiune trebuie privită *stricto sensu*, în opoziție, această nu include faptele contravenționale sau alte asemenea încălcări ilicite. Mai mult, opinăm că calificarea faptei doar în cazul reținerii a acțiunii de uzurpare a calităților oficiale și lipsei comiterii unei infracțiuni, *reductio ad absurdum*, ar extinde în mod ilegal aria de aplicare a art. 351 CP.

În altă privință, considerăm pertinent de analizat latura obiectivă a infracțiunii consemnate la art. 258 Cod penal al României, normă corespondentă celei autohtone. Prin urmare, doctrina română în unanimitate susține că elementul material al infracțiunii de uzurpare a calităților oficiale se realizează prin două modalități prevăzute la alin. (1) și, respectiv, alin. (2) art. 258 CP. Fără a întrerupe firul logic, reflectăm faptul că latura obiectivă a faptei prejudiciabile ancorate la alin. (1) art. 258 CP este constituită din două acțiuni, la caz, folosirea fără drept a unei calități oficiale care implică exercițiul autorității de stat și îndeplinirea vreunui act legat de acea calitate [9, p. 239; 10, p. 301].

În urma aceeași analize comparative a prevederilor normative, remarcăm că, ca și în cazul statului nostru, pentru reținerea infracțiunii de uzurpare de calități oficiale, în mod imperativ, trebuie să fie realizată acțiunea de folosire a calităților oficiale ce implică exercițiul autorității de stat fără drept și fără un titlu legitim.

În acest registru, evidențiem cu certitudine că cea de-a doua acțiune stipulată *ad litteram* la art. 258 alin. (1) Codul penal al României, la caz, îndeplinirea vreunui act legat de acea calitate, nu se regăsește în norma autohtonă de la art. 351 din Codul penal. Tot în contextul acestei incursiuni, invocăm că autorul român V. Păvăleanu concluzionează că îndeplinirea vreunui act legat de acea calitate uzurpată reprezintă efectuarea unui act care intră în sfera atribuțiilor de serviciu ale persoanei cu exercițiul autorității de stat, fără a fi necesar ca acest act să întrunească toate condițiile de fond și de formă cerute de lege [9, p. 239]. În acest registru, considerăm eminent și pertinent de accentuat că legiuitorul român a considerat oportun de prevăzut îndeplinirea unui act legat de calitatea uzurpată ca acțiune imperativă, ce urmează a fi comisă cumulativ, simultan sau succesiv de acțiunea de folosire a calității oficiale, drept rezultat, doar în cazul reținerii ambelor acțiuni, fapta prejudiciabilă urmează a fi calificată în temeiul art. 258 Cod penal al României.

În contextul analizei detaliate și comparative a laturii obiective a infracțiunii de uzurpare a calităților oficiale, este strict necesar și esențial de analizat practica judiciară națională în materie, care am constatat că este una săracă, motiv al căreia ne vom expune pe parcursul prezentei lucrări. Astfel, considerăm concludentă următoarea speță: „*Gheorghița xxxxNUMExxxx a fost condamnat potrivit art. 351 alin. (1) și 179 alin. (1) Cod penal. În fapt, la 10.07.2014, aproximativ în jurul orei 13:00, urmărind scopul pătrunderii și rămânerii ilegale în domiciliul altei persoane, a sărit gardul din plasă și a pătruns în domiciliul cet. Onică Vladimir, amplasat în sat. Zazulenii Noi, r-nul Ungheni, iar la cerințele repetate ale proprietarului, a refuzat categoric să-l părăsească. Tot el, peste circa 20 minute, continuându-și acțiunile infracționale, a revenit la domiciliul aceleiași persoane, unde fiind îmbrăcat în uniforma de însoțitor de tren al ÎS „CFM" oferită de cet. Popa Anatolie, prezentându-se ca colaborator al Ministerului Afacerilor Interne, încălcând ordinea stabilită și neavând atribuții speciale legalizate în modul cuvenit, atribuindu-și drepturile și obligațiunile privind exerci-*

tarea funcţiei reprezentantului puterii, motivând că are dreptul conform obligaţiunilor de serviciu de a intra în gospodăria acestuia, a pătruns ilegal în domiciliul persoanei fără permisiunea proprietarului, iar la cerinţele repetate ale proprietarului de a părăsi domiciliul său, a refuzat categoric, motivând că-şi onorează obligaţiunile de serviciu, efectuând percheziţia în vederea depistării substanţelor narcotice"[17].

În condițiile reliefate ale cauzei, considerăm întemeiată calificarea faptelor comise de către Gheorghiţa xxxxNUMExxxx potrivit art. 351 alin. (1) și art. 179 alin. (1) CP, la caz, uzurparea de calităţi oficiale, însoţită de săvârşirea pe această bază a infracţiunii de pătrundere ilegală în domiciliul sau în reşedinţa unei persoane fără consimţământul acesteia. În motivarea concluziei date, *a fortiori*, ne pronunțăm că, doar în ipoteza cumulului ambelor acțiuni de uzurpare a calității oficiale și comiterea pe această bază a unei alte infracțiuni, este temei obligatoriu de stabilire a răspunderii penale în baza art. 351 alin. (1) CP RM. Concomitent, reținem că cauza unei asemenea soluții este și faptul că fiind îmbrăcat în uniforma de însoțitor de tren, s-a prezentat ca fiind colaborator al Ministerului Afacerilor Interne, în opoziție, nefiind în mod legal învestit în această funcție, ceea ce denotă indispensabil, intenția directă de a crea certitudinea că el este învestit legal în această calitate, neavând atribuții de serviciu cuvenite, a efectuat percheziții la domiciliul părții vătămate, încălcând dreptul la proprietate privată a părții vătămate.

În conjunctura celor elucidate, *in ultima ratio*, statuăm că infracțiunea supusă cercetării este infracțiune formală, ceea ce determină ca momentul realizării faptei socialmente periculoase să devină și momentul consumării infracțiunii, drept rezultat, urmarea prejudiciabilă și legătura de cauzalitate nu sunt elemente obligatorii ale laturii obiective.

În opoziție tezei autohtone *supra* ancorate, aducem ca notă de informare că, în cazul normei juridico-penale stipulate la art. 258 Cod penal, urmarea prejudiciabilă se reflectă prin crearea unei stări de pericol pentru autoritatea statului și a organizației de stat sau publice în numele căreia s-a folosit fără drept calitatea oficială, iar legătura de cauzalitate rezultă din însăși comiterea faptei prejudiciabile [10, p. 301-302].

În altă ordine de idei, trecând la analiza primului element subiectiv al infracțiunii ancorate la art. 351 CP, *ab initio*, opinăm că latura subiectivă este constituită din totalitatea condiţiilor cerute de norma penală privind atitudinea, conştiinţa şi voinţa făptuitorului faţă de fapta prejudiciabilă şi urmările acesteia.

În această consecutivitate, vom supune unei cercetări ample doar vinovăția, din considerentele că, datorită specificului normei incriminatoare prevăzută de art. 351 CP RM, acesta este unicul semn obligatoriu în cazul infracțiunii date, drept urmare, lipsa vinovăției persoanei duce la absența componenței de infracțiune, per ansamblu, aceasta determină inexistența infracțiunii în general.

În urma tezelor generale expuse, evidențiem că infracţiunea cercetată este comisă doar cu intenţie directă. Această aserțiune este dedusă din însuși specificul infracțiunii, or, odată ce persoana își asumă în mod ilegal și fraudulos calitățile oficiale de care nu dispune, aceasta denotă cert intenția directă a infractorului pentru comiterea infracțiunii. Datorită faptului că intenția directă este cea mai gravă formă a vinovăției, se conturează în mod evident esența factorului intelectiv și volitiv anterior și pe parcursul comiterii ilicitului penal. Într-adevăr, din perspectiva dată, potențialul infractor reflectă/conștientizează în plină măsură asupra ilegalității comportamentului său prin însușirea atribuțiilor, care în mod legitim, nu îi revin, apreciază caracterul și gradul prejudiciabil al faptei sale, cu toate acestea în continuare aspiră și dorește realizarea actului criminal, mai mult, făptuitorul prevede și urmărește comiterea unei alte infracțiuni.

Prezintă interes în cadrul investigației efectuate de reținut că în cazul normei juridico-penală ancorată la art. 258 Cod penal al României, care este corespondentă celei naționale, fapta prejudiciabilă poate fi comisă atât cu intenție directă, cât și cu intenție indirectă, cu condiția ca intenția să existe în ce privește calitatea oficială pretinsă și în cazul îndeplinirii unui act legat de calitatea uzurpată [10, p. 302].

Nu putem încheia analiza laturii subiective a infracțiunii supuse cercetării, fără a examina motivul infracțiunii, deoarece acesta reprezintă impulsul interior care îl determină pe făptuitor să săvârșească infracțiunea, mai mult, este eminent de statuat că legiuitorul a prevăzut în mod expres, în dispoziția art. 351 CP RM, motivul comiterii prezentei fapte infracționale. Dezvoltând firul logic, în opinia doctrinarilor autohtoni, motivul infracțiunii studiate reprezintă năzuința făptuitorului de a comite o infracțiune [1, p. 1074]. În acest registru, opinăm că determinarea mobilului infracțiunii alături de intenția directă contribuie la aprecierea conduitei ilicite și periculozității infractorului pentru individualizarea răspunderii penale în cazul uzurpării calităților oficiale și stabilirea, în mod echitabil și proporțional, a sancțiunii penale în raport cu gravitatea actului infracțional.

Finalmente, vom supune analizei ultimul element constitutiv subiectiv obligatoriu al componenței de infracțiune, acestea fiind subiectul infracțiunii, or, nu poate fi reținută existența unei infracțiuni fără a fi determinat persoana care a comis nemijlocit actul infracțional.

Cercetând, *in concreto*, norma incriminatoare de la art. 351 CP RM, deducem că subiect al infracțiunii date poate fi doar persoana fizică, iar persoana juridică nu poate evolua în această calitate, prin urmare, aserțiunea dată, *expressis verbis*, reiese din stabilirea de către legislativul nostru a pedepsei pentru persoană fizică. Mai mult, coroborând prevederile de la art. 351 CP RM și art. 21 alin. (4) CP RM, persoanele juridice, cu excepția autorităţilor publice, răspund penal doar de în cazul în care pentru infracţiunile pentru săvârşirea cărora este

prevăzută sancţiune în partea specială din Codul penal.

Prin urmare, *a priori*, prin prisma dispoziţiilor ancorate la art. 21 şi 22 CP RM şi suprapuse la prevederile de la art. 351 CP RM, afirmăm că subiectul infracţiunii în general, şi al infracţiunii de uzurpare a calităţilor oficiale, în particular, trebuie să întrunească condiţiile generale ale răspunderii penale, adică să aibă împlinită vârsta generală a atragerii la răspundere penală de 16 ani şi să fie responsabil în momentul comiterii faptei infracţionale.

În continuarea cercetării subiectului infracţiunii de uzurpare a calităţii oficiale, relevăm că subiectul infracţiunii poate fi şi o persoană învestită cu o calitate oficială, dar care foloseşte, fără drept şi neavând un titlu legitim, o altă calitate oficială. Opinăm notabil de menţionat faptul că făptuitor poate fi şi persoana care anterior comiterii infracţiunii a deţinut o asemenea calitate oficială, dar în momentul săvârşirii faptei prejudiciabile deja nu era învestit.

Din această perspectivă, subliniem că aceeaşi teză privitor la subiectul infracţiunii este regăsită şi în doctrina română.

În urma analizei elementelor constitutive obiective şi subiective ale infracţiunii, în practica judiciară naţională, atestăm următoarea speţă în care fapta criminală a fost calificată potrivit art. 190 alin. (2) lit. c) şi art. 351 alin. (1) CP RM: *„În fapt, Tertiuc Mihail Dumitru, la 20.11.2011, în jurul orei 09.30, urmărind scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane prin înşelăciune şi abuz de încredere, fiind îmbrăcat în uniforma colaboratorului de poliţie cu gradul de locotenent şi prezentându-se drept colaborator al poliţiei rutiere, a intrat cu automobilul de model BMW, cu n/î NS AG 673, la staţia de alimentare cu petrol „Baza Petrol" din s. Mileşti, r-nul Nisporeni, unde sub pretextul exercitării atribuţiilor de serviciu, motivând că nu dispune la moment de bani şi îi va aduce mai târziu, a însuşit ilegal, produse petroliere, cerându-i operatorului Ciobanu Serghei Gavril, care activa ca operator la staţie, să-i alimenteze automobilul cu care se deplasa, cu combustibil „Ai-95" în sumă de 100 lei, după care fiind alimentat cu combustibilul solicitat a plecat, ignorând să-i mai achite suma pentru produsul procurat, cauzându-i păgubaşului daună materială. Tot el, la 09.11.2011, aproximativ pe la orele 17.00, în or. Nisporeni, str. Alexandru cel Bun, 9, ap. 5, fiind îmbrăcat în uniformă de poliţist cu gradul de locotenent şi urmărind scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane, prin înşelăciune şi abuz de încredere, prezentându-se ca colaborator de poliţie a CPR Nisporeni, a dobândit prin înşelăciune de la Robu Angela, administrator la SRL „Produs Perfect" magazinul Bunişor, produse alimentare. Tot el, prin uzurparea de calităţi oficiale, fiind eliberat în baza ordinului nr. 217 din 10.11.2011, din funcţia de sergent-inferior al Departamentului Trupelor de Carabinieri al Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, folosind în continuare uniforma colaboratorului de poliţie cu gradul de locotenent şi prezentându-se drept colaborator al poliţiei, care sub pretextul că va achita bani după ce va primi salariu sau că exercită presupuse atribuţii de serviciu, în perioada 12.11.2012-13.11.2012 şi 20.12.2011-21.12.2011, prin abuz de încredere şi înşelăciune, în mod ilicit a însuşit produse petroliere"*[18].

În circumstanţele de fapt invocate, apreciem că Tertiuc Mihail, fiind îmbrăcat în uniformă de colaborator de poliţie şi prezentându-se ca colaborator al poliţiei rutiere, sub pretextul că exercită presupuse atribuţii de serviciu, astfel uzând de calităţi oficiale, a dobândit în mod ilicit, prin înşelăciune şi abuz de încredere, bunuri ale altor persoane, la caz, produse petroliere şi alimentare. În acest făgaş, este eminent de statuat faptul că, Tertiuc Mihail, fiind eliberat din funcţia de sergent-inferior al Departamentului Trupelor de Carabinieri al Ministerului Afacerilor Interne, *per a contrario*, a continuat să pretinde în mod ilegal şi mincinos că este învestit cu calitate de poliţist. Din această perspectivă, reamintim faptul că, după cum am statuat anterior, nu are relevanţă modul în care potenţialul infractor îşi asumă calităţile oficiale, aceasta poate fi fie în mod verbal sau fie prin utilizarea unor mijloace menite să creeze aparenţă de legitimaţie, etc. *Ad probationem*, este primordial de reţinut că, la speţă, infractorul îşi asuma calităţile oficiale în mod expres, prezentându-se în calitate de poliţist, mai mult şi purtând uniformă de poliţist cu gradul de locotenent, având intenţia directă că anume în modul dat persoanelor li se va crea certitudinea că el este învestit legal în calitate de poliţist, fiind excluse oarecare dubii. În consecinţă, indubitabil statuăm faptul că Tertiuc Mihail avea intenţie directă determinată prin scop că, anume prezentându-se în calitate de poliţist, va dobândi în mod ilicit produsele petroliere şi alimentare. În concluzie, afirmăm cert că aplicarea şi calificarea în baza art. 351 alin. (1) şi art. 190 alin. (2) lit. c) Cod penal este legală, justă şi proporţională, deoarece instanţa de judecată în mod veridic şi întemeiat a reţinut elementele constitutive obiective şi subiective ale faptelor infracţionale suprapuse la probatoriu administrat.

În alt aspect al analizei efectuate, *a fortiori*, este obligatoriu de evidenţiat faptul că, în cazul sistemului legislativ al statului nostru, legiuitorul a incriminat şi sub egida ilicitului contravenţional, la caz, potrivit dispoziţiei ancorate la art. 324 Cod contravenţional, fapta de uzurpare a calităţilor oficiale prin folosirea ilegală a uniformei cu însemne distinctive, cu simbolica autorităţilor publice sau cu aspect similar ce ar permite confundarea, dacă nu este însoţită de săvârşirea unei infracţiuni.

Astfel, estimăm că se impune disocierea răspunderii contravenţionale de răspunderea penală, în contextul în care limita antrenării uneia dintre aceste două forme ale răspunderii juridice este privită ca un fir roşu în ipoteza calificării faptei ilicite drept contravenţie sau infracţiune, în condiţiile asigurării respectării şi resta-

bilirii ordinii de drept, precum şi apărării drepturilor legitime ale făptuitorilor şi victimelor.

Primo, reținem că se atentează la același obiect juridic special, care este constituit din relațiile sociale cu privire la beneficierea în condiții de legalitate de calități oficiale, exprimând autoritatea de stat.

Dacă e să analizăm mai atent și amplu laturele obiective ale infracțiunii consemnate la art. 351 CP RM și contravenției reținute la art. 324 CC RM, ele se deosebesc. Fapta prejudiciabilă a infracțiunii este privită *lato sensu*, în contextul acțiunii de uzurpare de calități oficiale însoțită cu comiterea unei infracțiuni, pe când, *a majori ad minus,* în cazul contravenției este specifică în partea ce ține de acţiunea de uzurpare de calităţi oficiale prin folosirea ilegală a uniformei cu însemne distinctive, cu simbolica autorităților publice sau cu aspect similar ce ar permite confundarea, dacă nu este însoțită de săvârșirea unei infracțiuni [19] (*subl. ne aparține*).

Subiectul, la fel diferă, în cazul art. 351 CP RM fiind unul general, adică persoana fizică responsabilă care în momentul infracţiunii a împlinit vârsta de 16 ani, *per a contrario*, în cazul contravenției, antrenarea răspunderii persoanei fizice este de la vârsta de 18 ani.

Totodată, reținem o primă asemănare a infracțiunii și contravenției demarcate, la caz, excluderea persoanei juridice drept subiect al răspunderii penale, din considerentele că, prin prisma legislației autohtone, este imposibilă comiterea acestor fapte de către persoană juridică, în condițiile în care se stabilește răspunderea juridică pentru uzurparea calităților oficiale.

Din punctul de vedere al laturii subiective, relevăm că un alt punct comun a stipulațiunilor normative cercetate reprezintă intenția directă ca unica forma de vinovăţie a comiterii faptelor date, mai mult, aceasta aserțiune reiese din natura și esența incriminărilor confruntate.

În urma analizei elementelor obiective constitutive ale infracțiunii stipulate la art. 351 CP RM, pe bună dreptate, reținem polemica privind justețea și veridicitatea antrenării răspunderii penale pentru uzurparea calităților oficiale doar în ipoteza comiterii pe această bază a altei infracţiuni (*subl. ne aparține*).

În contextul aserțiunii date, remarcăm faptul că, în legile penale ale unor state, fapta prejudiciabilă este redată într-o manieră diferită decât cea națională, deci autoritățile legislative străine au considerat oportun incriminarea faptei de uzurpare a calităților oficiale, nefiind prevăzută condiția comiterii unei alte infracțiuni. Dezvoltând ideea dată, menționăm că în acord cu normele juridico-penale ancorate la art. 228, 203 și art. 231 Cod penal al Luxemburgului, art. 258 Cod penal al României, art. 433-17 Cod penal al Franței, cât și la art. 288 Cod penal al Federației Ruse, nu se regăsește nicidecum condiția săvârșirii unei fapte infracționale în urma comiterii actului criminal de uzurpare a calităților oficiale.

Revenind la conținutul normativ al art. 351 CP și în urma juxtapunerii cu normele de referință, actele preparatorii și în contextul condițiilor în care a fost adoptată norma interpretată, evidențiem că legislativul nostru la adoptarea articolului dat a avut ca scop incriminarea faptei de uzurpare a calităților oficiale. Sintetizând, circumstanțele de drept și de fapt, estimăm că pericolul și gradul prejudiciabil al acestui act criminal rezultă din exercitarea funcțiilor publice de către alte persoane, în mod ilegal și incorect, însoţită de comiterea pe această bază a altei infracţiuni.

Astfel, din rezultatele analizei efectuate asupra practicii judiciare în materie, s-a remarcat că sunt un număr semnificativ de mic al infracțiunilor de uzurpare a calităților oficiale. Numărul nesemnificativ de cauze penale ar trebui să ne bucure, însă în urma analizei infracţiunii și contravenției menționate, am observat că, de fapt, condiția comiterii pe această bază a unei alte infracțiuni stabilită, *modus operandi,* este un factor principal al practicii penale reduse. În acest sens, reamintim că faptele care sunt comise prin folosirea ilegală a uniformei cu însemne distinctive, cu simbolica autorităţilor publice sau cu aspect similar ce ar permite confundarea, dacă nu sunt însoţite de săvârşirea altei infracţiuni, sunt calificate drept contravenție potrivit art. 324 CC RM. În acest registru, considerăm eminent și pertinent de accentuat faptul că în cazul infracțiunii ancorate la art. 351 CP RM, modul de săvârșire a actului criminal nu are relevanță, poate să fie comis în mod expres, or, implicit fie verbal sau fie prin utilizarea unor mijloace menite să creeze aparență de legitimație, aici putând fi enumerate diverse modalități faptice, de exemplu, prezentarea în calitate de funcționar public etc. Astfel, firească apare dilema privind calificarea faptelor prejudiciabile care nu se încadrează conform modalităților normative prevăzute de art. 324 CC RM, dar nici nu pot fi calificate drept infracțiune conform art. 351 CP RM, din considerente că nu s-a comis pe această bază a unei alte infracțiuni. Deci în această ordine de idei constatăm, în mod regretabil, că asemenea fapte prejudiciabile rămân în afara ariei de acoperire penală și contravențională.

Pe cale de consecință, în vederea eliminării discrepanței dintre răspunderea contravențională și cea penală, susținem justețea și veridicitatea eliminării stipulațiunii normative – „prin folosirea ilegală a uniformei cu însemne distinctive, cu simbolica autorităților publice sau cu aspect similar ce ar permite confundarea” – ancorate la art. 324 Cod contravențional.

Finalmente, ca rezultat al analizei infracțiunii de uzurpare de calități oficiale stipulate la art. 351 CP RM, relevăm următoarele concluzii:

1) *a priori*, evidențiem că obiectul juridic generic al infracțiunii este reprezentat de relațiile sociale cu privire la activitatea normală a autorităților publice și la securitatea de stat;

2) obiectul juridic special al infracțiunii investigate îl constituie relațiile sociale cu privire la beneficierea în condiții de legalitate de calități oficiale, exprimând autoritatea de stat;

3) infracțiunea de uzurpare de calități oficiale nu are nici obiect material/imaterial și nici victimă;

4) elementul material al infracțiunii notate la art. 351 CP RM are construcție complexă, exhaustivă și indispensabilă;

5) specificul infracţiunii date constă în faptul că, în mod cumulativ şi unitar, acțiunea de uzurpare de calități oficiale trebuie să fie însoțită de comiterea pe această bază a unei alte infracțiuni;

6) infracțiunea ancorată la art. 351 CP RM este infracțiune formală, deci urmarea prejudiciabilă și legătura de cauzalitate nu sunt elemente obligatorii ale laturii obiective, ceea ce determină ca momentul realizării faptei prejudiciabile să devină și momentul consumării infracțiunii;

7) remarcăm că infracțiunea de uzurpare a calităților oficiale este comisă doar cu intenţie directă;

8) motivul infracțiunii specificate la art. 351 CP RM este un semn facultativ, iar năzuința făptuitorului de a comite o infracțiune reprezintă mobilul iminent și distins, care determină majoritatea infractorilor în comiterea acestei fapte prejudiciabile;

9) subiect al infracțiunii este doar persoana fizică, care a împlinit vârsta generală a atragerii la răspundere penală de 16 ani;

10) din coroborarea stipulațiunilor normative consemnate la alin. (4) art. 21 CP RM și art. 351 CP RM, se constată că persoana juridică nu poate evolua în calitate de subiect al infracțiunii investigate;

În temeiul concluziilor prezentate, pentru perfecționarea cadrului incriminator în materie, recomandăm următoarea redacţie a art. 324 Cod contravenţional:

„ (1) Uzurparea de calităţi oficiale, dacă nu este însoţită de săvârşirea unei infracţiuni,

se sancţionează cu amendă de la 18 la 48 de unităţi convenţionale”.

În sensul dat, apreciem că avantajele acestei propuneri *de lege ferenda* se reflectă prin prisma calificării corecte de către organele de drept a faptelor socialmente prejudiciabile potrivit art. 324 CC RM. Prin urmare, *in ultima ratio*, estimăm că modelul incriminator înaintat va asigura respectarea principiului legalității și regulii de claritate, accesibilitate și previzibilitate a legii penale, stabilite de Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Referințe:

1. BRÎNZA S., STATI V. *Tratat de drept penal. Partea specială.* Vol. II. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1300 p. ISBN 978-9975-53-468-0.

2. Codul penal al Republicii Moldova nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 72-74 din 14.04.2009.

3. Codul penal al României, Legea 286/2009. În: *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 510 din 24.07.2009, în vigoare 01 februarie 2014. [Accesat la 21octombrie 2018]. Disponibil: https://legeaz.net/noul-cod-penal/.

4. Codul penal al Franței, Code penal. [Accesat la 21 octombrie 2018]. Disponibil: http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes.

5. Codul penal al Ucrainei, Кримінальний кодекс України. În: *Відомості Верховної Ради України*, 2001, № 25-26.

6. Codul penal al Federației Ruse, Уголовный кодекс Российской Федерации: Закон Российской Федерации № 63-ФЗ от 13.06.1996 г., принят Государственной Думой 24.05.1996 г., одобрен Советом Федерации 05.06.1996 г., введен в силу с 01.01.1997 г. În: Собрание Законодательства Российской Федерации, 1996, № 25.

7. Cod penalal Republicii Kazahstan, Уголовный кодекс Республики Казахстан [Accesat la 27 octombrie 2018].

Disponibil: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31575252#pos=5156;-51.

8. Cod penal al Luxemburgului, Code pénal [Accesat la 27 octombrie 2018]. Disponibil:http://legilux.public.lu/eli/etat/leg/code/penal.

9. PĂVĂLEANU, S. *Drept penal special. Conform noului Cod penal: Curs universitar.* Bucureşti: Universul juridic, 2014. 620 p. ISBN 978-606-673-287-1.

10. BOROI, Al. *Drept penal. Partea specială. Conform noului Cod penal. Ediția 2. Curs universitar.* Bucureşti: C.H. Beck, 2014. 620 p. ISBN 978-606-18-0372-9.

11. BRÎNZA, S. Obiectul infracțiunilor contra patrimoniului / Autoreferat al tezei de doctor habilitat în drept. Chișinău, 2005, p. 21-22.

12. ФАРГИЕВ, И.А. *Потерпевший от преступления (уголовно-правовые вопросы)*. Хабаровск: РИЦ ХГАЭП, 2001, с.15-16.

13. PAȘCA, V. *Drept penal. Partea generală*. Ediția a III-a, actualizată cu modificările la zi ale Codului penal. Bucureşti: Universul Juridic, 2014. 620 p.

14. STRETEANU, F., NIȚU, D. *Drept penal. Partea general*. Vol. I. *Curs universitar.* Bucureşti: Universul Juridic, 2014. 450 p.

15. GRAMA, M., BOTNARU, S., ȘAVGA, A., GROSU, V. *Drept penal: Partea generală*. Vol. I. Chișinău: Tipografia Centrală, 2012. 327 p.

16. https://legeaz.net/dictionar-juridic/calitate-oficiala [Accesat la 20 octombrie 2018]

17. Sentința Judecătoriei Ungheni din 19.01.2015, Dosarul nr. 1-83/2015, menținută prin Decizia Curții de Apel Bălți din 18.03.2015, Dosarul nr. 1a-503/2015. [Accesat la 10 noiembrie 2018] Disponibil: https://jun.instante.justice.md/.

18. Sentința Judecătoriei Nisporeni din 18.04.2012, Dosarul nr. 1-47/2012. [Accesat la 10 noiembrie 2018] Disponibil: https://jun.instante.justice.md/.

19. Codul contravenţional al Republicii Moldova, nr. 218 din 24.10.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 78-84 din 17.03.2017.

Prezentat la 28.12.2018

Semnat pentru tipar 15.02.2019. Formatul 60x84 1/8.
Tipar ofset. Coli de tipar conv. 11,0. Tiparul executat la CEP al USM
Tirajul – 650.